

Barnkonsekvensanalys

Handlingsplan för den nationella minoriteten romer och minoritetsspråket romani chib i Malmö 2026 - 2028

Innehållsförteckning

Inledning	3
Särskilt viktiga artiklar i barnkonventionen	3
Vilka barn och unga berörs?	3
 Barnets perspektiv	 3
 Barnperspektiv	 4
 Slutsatser och effekter	 4

Inledning

Enligt FN:s barnkonvention, som är svensk lag sedan år 2020, ska ett barnrättsperspektiv genomsyra offentliga verksamheters arbete. I samband med revideringen av handlingsplanen har en barnkonsekvensanalys genomförts och i dialog med berörda förvaltningar har barns och ungas rättigheter särskilt tagits hänsyn till i åtagandena.

Särskilt viktiga artiklar i barnkonventionen

För denna barnkonsekvensanalys har, förutom grundprinciperna i barnkonventionen, artikel 30 särskild betydelse:

Artikel 30: I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör ett urfolk ska ett barn som tillhör en sådan minoritet eller ett sådant urfolk inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Vilka barn och unga berörs?

Alla barn och unga i Malmö som tillhör den nationella minoriteten romer.

Barnets perspektiv

Handlingsplanen berör stadens arbete med den romska minoritetens rättigheter generellt och långsiktigt. Centret har vid tre tillfällen, under år 2024 och 2025, fört dialog om behov och förutsättningar med en grupp barn och unga (10 personer) i samband med romska familjeaktiviteter på en romsk läsambassad i Malmö. Det som har lyfts vid dessa träffar kretsar i första hand kring okunskap om den romska minoriteten i skolan och förutsättningar för att vara öppen med sin romska tillhörighet i staden. Flera av barnen exemplifierar med att få personer som de möter förstår vad som menas när de säger att de är romer. Ett flertal barn berättar även att de endast har fått begränsad undervisning gällande romsk historia i skolan och att de saknar en fördjupning i ämnet. Ett annat hinder som lyfts är att de vid upprepade tillfällen har blivit tillsagda att inte prata romani chib under raster i skolan.

För att komplettera och bredda erfarenheter och perspektiv från barn och unga som tillhör den romska minoriteten har även slutsatser från två enkätstudier särskilt beaktats. Den ena studien är genomförd av Barnombudsmannen (BO), där 44 barn som tillhör samtliga nationella minoriteter har intervjuats, och den andra har genomförts av Länsstyrelsen Stockholm, där 85 unga romer mellan 13–25 år anonymt har besvarat frågor kopplade till sina rättigheter. Återkommande teman som har lyfts i båda dessa undersökningar kretsar kring låg kunskap om den romska minoriteten och oro över att vara öppen med sin romska tillhörighet, både i skolan och på

fritiden. Av de unga romer som besvarat Länsstyrelsens enkät uppger flera att de har blivit dåligt behandlade på grund av sin etnicitet och många att de sett andra bli illa behandlade. Fler än hälften av de svarande uppger att de har lågt förtroende för att vuxna och lärare agerar vid antiziganism. Även barn som har intervjuats av BO berättar att de har blivit utsatta för rasism och upplever oro över att inte få stöd av omgivningen vid hatiska reaktioner. BO menar att detta kan leda till att barn inte vågar uttrycka sina åsikter och därmed inte kan tillgodogöra sig rätten till delaktighet och inflytande. I Länsstyrelsens undersökning svarar ungefär tre av fyra att de inte har fått undervisning om antiziganism eller om den nationella minoriteten romers historia, kultur och språk. Drygt hälften uppger att de inte har fått undervisning om nationella minoriteters rättigheter.

Barnperspektiv

RIKC:s arbete som riktar sig till romska Malmöbor utgörs bland annat av råd och stöd i individärenden. En återkommande fråga till centrets samhällsvägledare vid LVU-placeringar är hur barnens språkliga och kulturella rättigheter ska tillvaratas. Ytterligare ett behov som har lyfts under öppna samråd med den romska minoriteten är personal med romsk språkkompetens inom stadens verksamheter, framför allt inom skolan.

Under år 2024 publicerade RIKC tillsammans med Malmö universitet rapporten *Lycklig är den som har en öppen väg framför sig. En rapport om förutsättningar och hinder för romskt liv i Malmö*. Rapporten baseras på 38 djupintervjuer, varav 28 är med romska Malmöbor i åldrarna 18 -74 och tio med tjänstepersoner, samt tidigare forskning. Ett återkommande tema i rapporten är okunskap om den romska minoriteten i samhället i stort och att dölja sin romska tillhörighet för att minska risken att bli utsatt för rasism. I rapporten framgår omfattande erfarenheter av antiziganism inom skolans värld – såväl genom öppen antiziganism i form av mobbning som genom tystnad från lärare och andra elever där antiziganism tillåts passera. Flera intervjupersoner berättar även om erfarenheter av att skolpersonal saknar tilltro till romska elevers förmågor och fördomar om att romska föräldrar saknar framtidsambitioner och intresse för sina barns utbildning. Ytterligare ett tema är brister i undervisning avseende den romska minoritetens historia.

Slutsatser och effekter

I såväl dialog med barn och unga i Malmö, som i nationella enkätundersökningar och den lokala rapporten om förutsättningar för romskt liv framkommer några genomgående områden. Dessa påverkar, på olika sätt, romska barns tillgång till sina rättigheter. I revideringen av handlingsplanen har barnrättsperspektivet stärkts på följande sätt:

- *Stärka kunskapen om den nationella minoriteten romer*
För att motverka okunskap om nationella minoriteter, och i detta sammanhang särskilt den romska, behövs åtaganden som bidrar till att stärka kompetens i samhället i stort men framför allt inom skolan. I handlingsplanen är kunskapshöjande insatser ett åtagande som berör stadens samtliga förvaltningar. För de tre skolförvaltningarna har även behovet av mer förankrade former av fortbildning skrivits in. Även fritidsförvaltningen har ett särskilt åtagande riktat till personal inom verksamheter som möter barn och unga.
- *Främja romska barns språkutveckling*
För att stärka (bland annat) romska barns rätt att behålla och utveckla sitt språk har romani chib skrivits fram i handlingsplanens titel. I enlighet med nationell minoritetslagstiftning samt förskolans och grundskolans läroplaner har även specifika åtaganden skrivits in för berörda förvaltningar.
- *Motverka diskriminering och utsatthet*
För att möjliggöra för fler att vara öppna med sin romska tillhörighet i skolan, på fritiden och på jobbet har samtliga förvaltningar ett åtagande riktat till HR-avdelningen. Detta åtagande syftar till att både motverka diskriminering och utsatthet samt bidra till att fler personer som arbetar inom staden kan vara öppna med sin romska tillhörighet och språkliga kompetens.
- *Stärka delaktighet och inflytande*
Stadskontoret och RIKC ska samverka för att stärka möjligheterna till delaktighet och inflytande för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna i Malmö.
- *Uppföljning*
Barns rättigheter ska särskilt beaktas och redogöras för vid uppföljning av handlingsplanen.